

Sagatavoja: Arta TONE, īpaši žurnālam SAIMNIEKS LV

Vēca dziesma jaunās skaņās jeb

Integrētā lauksaimniecība
Latvijas vēsturiskajā griezumā

Selekcionāra Aldoņa Vēriņa vārds ir tik labi zināms, ka pat galīgām zemkopības nezinātājam ziņas par to nav jāmeklē. Savukārt pašam Vēriņa kungam nav jāmeklē pēc vārda kabatā, paužot savu viedokli par šķietamo Briseles novitāti – integrēto lauksaimniecību. Sarunu rosināja un tajā piedalījās *Augu aizsardzības servisa* vadītāji Inga Gaile un Guntis Gulbis pie omulīgā Vēriņa kundzes Marutas klātā galdā.

Aldonis Vēriņš: - Vārdi, vārdi, svešvārdi... Jēdzienos *integrētā augkopība, integrētā lauksaimniecība* vai *integrētā augu aizsardzība* nav jauna satura, tas ir tas pats vecais, kas lauksaimniekiem pazīstams jau sen, un latviešu valodā tas skan pavisam vienkārši: **sakārtota** augkopība, **sakārtota** lauksaimniecība un **sakārtota** augu aizsardzība.

lāk nekā viņam, jo ir labs jāpārjū mērāmais.

Padomju laiks pat labus lauksaimniekus samaitāja ar visādām mulķībām – piemēram, ka kālija mēslojumu var sēt martā, uz sniega. Ja nu gadījās ļoti slapjš pavasaris, tad 80 procenti aiztecēja pa grāvīti, kā virca no sūdiņiem iekārtotām kūtiņām aiztecēja uz ezeriem

ieteikumos un rekomendācijās nereti var lasīt, ka augsnes analīze jāveic ik pēc pieciem gadiem – un tad man gribas teikt, ka cilvēki, kas tā var uzrakstīt, arī audzē *lielās ražas*. Vienkāršāk un produktīvāk ir paņemt augsnes paraugu un samaksāt tos latviski. Labi, lielajām kultūrām prasmīgs saimnieks pateiks, cik un ko vajag, bet smalkajām augkopības kultūrām reizi piecos gados – nu, nez, nez... Tā rakstīt ir rupja kļūda.

– **Ja atšķiram profesora Berga 20. gadu, Augu aizsardzības institūta 30. gadu grāmatas, profesora Sudraba augļkopības grāmatas – rodas sajūta, ka mēs esam pazaudējuši milzumu zināšanu, kas mums bija 20.–30. gados, pat nerunājot**

pirmskara laika literatūru. Ja atšķiram 1930. gada Lauksaimniecības leksikonu, redzam, ka pirms 75 gadiem katrs miglotājs, ko izmantoja ražošanā, bija Zemkopības ministrijas sertificēts, bet mums tā liekas kā jauna Eiropas prasība. Berga Augkopībā, piemēram, ziemas rapši, kas mums šķiet jauna kultūra, kā labs vējaugas apkarotājs literatūrā minēts jau 1924. gadā...

– Padomju terora iznīcinātās stabilās zemkopju dzimtas ļoti ieklausījās savos priekšgājējos – veica novērojumus un mācījās, pietiekami mēsloja un migloja tik, cik vajag. Rezultāti bija lieliski. Turklāt, ja bērns jau no mazotnes iet tēvam vai vectēvam līdz uz lauka vai dārzā, viņam jau pamatskolā

pārlicināts, ka manas zināšanas, mana pieredze tiek apstiprinātas ar faktiem. No nekā nekas nerodas nekas.ss

Un tad man ir drusku dusmas. Šveicē, piemēram, ir tā: ceļa malā dārzs, turpat maza bodīte, kur

2006. gadā tas viss tika pasniegts kā kaut kas absolūti jauns. Tie paši cilvēki, kas lauksaimnieku presē 2002. gadā rakstīja par mēslošanu, miglošanu un šķirņu izvēli, to pašu ceļa gaismā kā kaut ko pilnīgi jaunu četrus gadus vēlāk.

dzina tad, ja nav citu iespēju un paņēmienu. Integrētā audzēšana neizslēdz pesticīdu lietošanu, bet tad jāskatās, lai neapskādētu tuvējās bites, lai sevi nesaindētu, lai lietotu īstajā laikā un ne grama vairāk, kā nepieciešams. P **Tāpēc**

nāšanām, viņam nav eksakta pamatojuma, bet ir pirmais, otrs, trešais atkārtojums, kļūdas secinājums. Mēs pēc neatkarības atgūšanas absolūti nebijām spējīgi konkurēt ar vecajām puķkopības valstīm – Nīderlandi, Vāciju. Tirgu ar Krieviju zaudējām tādēļ,

Peonijas A. Vēriņa dārzā 2009. gada decembrī

izaudzēto pārdod. Viņš drīkst pārdot tikai tad, ja dārzs ir sertificēts, ja tas ir rūpīgi mēslojts un samērīgi smidzināts. Ja saimnieks grib legāli tirgot izaudzēto, viņam katru gadu jāmacās kurss! Ja Latvija uz to iet un ja mēs to skaidri latviski saucam par sakārtotu dārzu sistēmu, tad viss ir kārtībā. Svešvārdi reizēm aptumšo veselo saprātu. Gan intensīvajai, gan integrētajai saimniekošanai pretī stāv labi, stipri latviešu vārdi.

Sakārtotā saimniecībā visas darbības tiek iegrāmatotas – kad un kādus minerālmēslus sēj, kad un ar ko miglojis, viss pa datumiem, pa pulksteņiem, jābūt ierakstiem, vai un pēc cik dienām vai stundām pēc uzsēšanas bijis lietus. Tāpēc ir patīkami sastapt lauksaimniekus, kas tā jau strādā. Ja tūlīt pēc miglošanas uzliet, tā ir zemē nomesta nauda. Ir vismaz desmit pamācību integrēta augļu dārza iekārtošanai – viss tas, ko var atrast Sudrabā, ko Peņģerotā-Svešajā jau pagājušā gadsimta sākumā! Lai dārzs nebūtu tīrā kalnā vai ieplakā, lai to neķertu vēlinās pavasars, cik laba augsne un vai to iespējams iemēsot, lai šķirnei būtu izvēlēts labs potcelms – tas viss kārtīgam latviešu dārzniekam bija zināms jau simt gadu atpakaļ. Un man bija dusmas, kad 2005. un

– **Kā jūs to sauktu? Par pseidozinātņi?**

– Acīmredzot vārds *integrētais* bija nepieciešams subsīdiju saņemšanai. Vienu dienu tu esi Inga, otru Ingrīda, tevi jāģērbj tāpat, jābaro tāpat, par Ingu neviens nemaksā, par Ingrīdu maksā.

– **Laikam jau problēma nav valodā vai nosaukumu izvēlē, problēma ir pēctecības satura zudumā.**

– 1938. gadā mēs ar krusttēvu iestādījām divus hektārus ābeļdārza. Viņš ļoti sekoja tam, lai dārzs būtu sakārtots. Vēda ražu uz Rīgu – 40–45 āboli kastītē. No Rīgas krusttēvs veda zidpapiņi, tajos tika ielietas katras otrās ābolītis. Uzlika dēliņus, bez piespiešanas aiznāgloja, un tādās kastītes gāja uz Rīgu. Tagad par šķirošanu raksta tā, it kā tas būtu liels jaunums. Tolaik laukos katram bērnam bija skaidrs, ka raža jāšķiro. Un bērni bieži vien to arī darīja, turklāt sašķiroja gandrīz uz milimetru, nekādu šķirošanas līniju nebija, tikai acumērs. Nevajag ne pakošanas teorijas, ne dārgu mārketingu, tas viss šajā valstī jau bijis. Viss, kas pēc 2005. gada Latvijā ir sarakstīts par integrēto augkopību, jau reiz ir bijis. Augu aizsardzībā šis tas nācis klāt tehnoloģiju jomā, bet princips ir tieši tas pats: jāsmidzina tad, kad slimība vai kaitēklis parādās, jāsmi-

jāmācās visu laiku. Ja augu ķīmija kļūst dārgāka, tev jāklūst arvien precīzākam – lietot tikai tur un tikai tik, cik nepieciešams. Tie, kas Latvijā reģistrējuši integrētās saimniecības, kā Ofkantu pāris Raudā, ir ar lielu gribēšanu un precizitāti – tas ir labais stāsts.

To jau laikam visvairāk zinātniekiem var pārmest – ka viņi integrēto augkopību pasniedz kā neredzētu jaunumu. Tā, es jums teikšu, ir cūcība. Tā ir tāda latviešu nelaime – ka mums grūti ceļa vidū trāpīt, vienmēr uz grāvi vien velk.

– **Agrāk mehanizācijas jauda bija mazāka, un cilvēki bija spiesti vairāk iedziļināties reālā darba detaļās.**

– Vecu dārznieku teiciens ir: kārtīgas pāris rušīšanas atsver vienu lietu. Cilvēks to visu centās ievērot – lauksaimniecības konsultantu pirms kara nebija, palīdzēja tikai tas, ko tēvs un tēvatēvs pateica: ja šitā, dēls, dara, tad tā iznāk. Kāpēc tad nīderlandiešiem izdevās izveidot milzīgu ziedu industriju? Tāpēc, ka daudzās firmās īpašnieki ir puķkopji jau desmitajā paaudzē. Tā ir zināšanu pārmantotība. Mums tikai 1803. gadā iznāca pirmā augkopības grāmata Cigla *Āboldārznieks*. Nīderlandietim specializētās grāmatas ir jau no 1600. gada. Pat neiedams augstās skolās, viņš ir pilns ar praktiskajām zi-

ņēmām, viņam nav eksakta pamatojuma, bet ne lētu cenu, un tādēļ, ka zināšanu pārmantotība padomju laikā tika pārrauta.

– **Vai krišana visos grāvjos pēc kārtas nenotiek tādēļ, ka viena lieta metodoloģiski tiek atrauta no nākamās? Vecajā lauksaimniecības literatūrā zinātne iet roku rokā ar ražošanu. Bet šobrīd akadēmiskā zinātne rullē pilnīgi citā dimensijā, reālā dzīvē – citā.**

– Meteorologi – par sevi, agronomi – savā laucīnā, ekoloģija darbojas vēl citā. Pārrakstot grāmatas no trīsdesmitajiem gadiem līdz šodienai, katrs autors izmetis ārā kādu būtisku teikumu. Tā pazūd sistemātika, pazūd metodoloģija. Ir jāzina vecais un jāzina, kas jauns notiek pasaulē, tajā pašā laikā es nekad neesmu palāvis tikai uz to, ko man pasaule iesaka. Dārzs ir mana mazā valsts, kas man jāpārvalda tā, lai tā varētu mani pabarot. Pirmskara Latvijas valsts ļoti rūpējās par to, lai lauksaimnieki atrastu noieta tirgu. Un arī tagad valsts institūcijās vajadzētu būt cilvēkiem, kas zinātu, ko mēs esam spējīgi ražot. Un ka to pasaule ņems. Ja neņems Vācija, ņems Krievija. Nelaime tā, ka nav redzējuma, nav valstiski stratēģiskās domāšanas un nav vīzijas. Zināšanu pēctecība atkal no jauna jāsasien, jākopj un jāizmanto. **■**

Aldonis Vēriņš un Inga Gaile

Maruta Vēriņa un Guntis Gulbis

– **Jūs reiz minējāt, ka Latvijas laika augkopībā jau tas viss bija...**

– To zināja katrs kārtīgs zemkopis. Un ne tikai tad: Peņģerota-Svešā un Dindoņa laikā pirms 1. pasaules kara jau zināja, kā jāaudzē, tikai tad nebija iespēju veikt nepieciešamās augsnes analīzes. Mans krusttēvs, diplomēts agronomis, augsnes pH noteica +/- 0,5 pēc augsnes vizuālā skata. Es tagad arī to gandrīz varu – bet man ir vieg-

un upēm. Pats esmu daudzārt redzējis, ka vecis brauc ar pilnu vezumu un ar lāpstu *žviņks!* mēsli uz vienu un otru pusī mētā – jo mēsli jau neko nemaksāja. Šodien minerālmēsli un augu aizsardzības līdzekļi ir dārgi. Prātīgam dārzkopim vai lauksaimniekam ir nopietnāk jāpādomā, ko iedot, cik iedot katrai kultūrai, kādām mēslojuma proporcijām jābūt. Tagad pati svarīgākā ir sabalansētība, rūpīgi ievērojot augšanas fāzes. Dažādos

par saimniekiem, ko zaudējam fiziski. Šķiet, lauksaimniecībā mēs esam zaudējuši jebkādu pēctecību!

– Tieši to es gribēju teikt. Daudzi lielie, stiprie lauksaimnieki tika iznīcināti, viss aizgāja pašplūsmā.

– **Lauksaimnieki Briseles izsūtītās direktīvas nereti uztver kā jaunradītas sakas, bet patiesībā tur nekā jauna nav, kas mums jau nebūtu bijis. Vairāk skaidrība būtu lielāka, ja cilvēki pameklētu**

ir skaidra augu seka un mēslošanas intensitāte. Tagad daudz kas ir datorizēts, principā var iztikt arī bez ģenētiskās pēctecības, ja ir apņemšanās izziņāt un darīt maksimāli kvalitatīvi, nevis domāt, ka šo to uzbērs un gan jau kaut kas izaugs. Pēc kara vēl ļoti ilgi nebija augsnes laboratoriju. Bet tagad taču tādas ir!

Saviem 300 kvadrātmetriem peoniju es katru pavasari veicu augsnes analīzi. Gribu būt absolūti